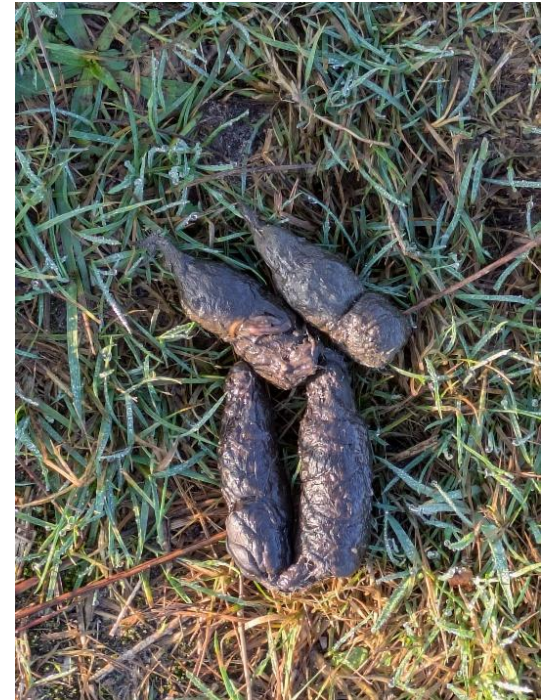

Poep is leven

Soms, wanneer ik mijn kleinzoon verschoon, denk ik er heel anders over, maar poep is echt heel speciaal. Wat je eet komt in je maag en daarna in je darmen. Je maag maakt het eten fijn, daarna gaat het stukje bij beetje naar je darmen. De darmen halen er nuttige dingen uit, zoals vitamines, mineralen, ijzer, vet en zetmeel. Mensen en dieren hebben dit allemaal nodig om gezond en warm te blijven en te kunnen bewegen. Wat je niet verteert komt er weer uit. De een poept drie keer per dag, de ander eens per drie dagen; we doen het allemaal. Maar wat er dan uitkomt ziet er bij alle dieren weer anders uit.

Erg dol zijn we er niet op. Wanneer ik weer eens in een hondendrol ben gestapt en mijn schoenen moet schoonmaken, baal ik er echt wel van. Het stinkt! Ook als ik op de Maashorst een vlaai van de tauros of een paardenvijg tegenkom, sta ik er niet altijd bij stil dat dit waardevol materiaal is. Kijk eens naar de illustratie van Jeroen Helmer. Je vindt er leven in alle soorten en maten. Voor tientallen soorten insecten is de mest voedsel, maar ook een kraamkamer. Kleine mestvliegen arriveren al enkele minuten nadat er gepoept is, die kunnen namelijk alleen in kakelverse mest graven. Daarna komen allerlei anderen insecten, zoals strontvliegen en andere mestkevers. Die graven, eten en leggen er eieren in. Razendsnel daarop komen graafwespen om insecten aan hun jongen te voeren. Sluipwespen droppen eieren in de larven van de mestinsecten, waarna de sluipwesplarve de larve van het mestinsect gaat oppeuzelen. Vlinders komen drinken aan het zoute poepvocht. Die enorme insectenrijkdom blijft natuurlijk niet onopgemerkt en trekt vogels, amfibieën en zoogdieren aan. Kraaien hakken enthousiast in de poep. Veldleeuweriken, roodborsttappuiten en zwaluwen vissen er volop insecten uit. Ook dassen kunnen, zonder smetvrees, met hun poten door de vlaaien krabben. Slakken en wormen pikken hun deel ook uit de drol. Door al die werkzaamheden raakt de drol goed gelucht en kunnen er allerlei schimmels en bacteriën hun ding doen. Er komen paddenstoelen bovenop.

Die grote grazers krijgen door al die kruiden en grassen ook veel plantenzaden binnen. Ze herkauwen hun gras. Dat wil zeggen: ze kauwen er een tijdje op en slikken het in. Hun maag verteert het half. De hele boel komt – burp! – terug in hun mond. Ze kauwen het nog maar eens. Ze slikken het weer in. Het wordt nog een keer verteerd. En dan stort de bekende koeienvlaai onder hun staart uit het weiland in. Tijdens de passage door het maagdarmkanaal wordt het harde schilletje rondom het zaadje deels afgebroken, waardoor het zaad beter kiemt. Ontspruiten in een kiembed van verse voedselrijke mest; een betere start is voor een plant niet denkbaar. De tijd doet de rest. De poep verteert en verdwijnt in de bodem. Voedsel voor de planten. De cirkel is rond. Honden eten ook graag poep van koeien en paarden. Dat is een nuttige aanvulling op hun vleesdieet. De maag en darmen van een echte vleeseter zijn namelijk niet goed in staat om groenten te verteren, en een paardenvijg of een geitenkeutel zit vol groente die al is verteerd. Vreemd genoeg zie je honden en katten vaak vers gras eten. Katten doen dat om te gaan overgeven en zo haarballen in hun maag kwijt te raken. Waarom honden het doen is niet helemaal duidelijk. Knaagdieren als bevers, konijnen en hazen eten hun eigen poep nog een keer op. Waarom? De dieren krijgen in hun plantaardige voedsel grote hoeveelheden cellulose binnen. Die cellulose kunnen ze niet afbreken. Een deel van de onverteerde massa wordt door darmbewegingen in de blindedarm geduwd, die bij knaagdieren veel beter is ontwikkeld dan bij de mens. In de blindedarm leven bacteriën die wél raad weten met het spul. Als een soort groene propjes van verteerde cellulose komt de plantenmassa de blindedarm uit.

Vos

Tauros met borstelbekertjes

Omdat de verwerking van cellulose aan het eind van hun darmstelsel plaatsvindt, kunnen de knaagdieren de vrijgekomen voedingsstoffen niet meer opnemen. Dus eten ze de poep nog een keer op, meestal meteen vanuit de anus. Nu kunnen ze de al vrijgekomen voedingsstoffen wel verwerken. De konijnenkeutels die we vaak in het veld zien liggen, zijn dus voor de tweede keer door het darmkanaal geweest. Ach, eigenlijk kan je zoveel doen met poep. Meeuwen en diverse andere vogels schieten met poep om zichzelf of hun kroost te beschermen. Veel dieren markeren daar ook hun leefgebied mee. Gieren en ooievaars kunnen zelfs op hun eigen poten schijten om zo af te koelen. Een dier dat we niet op de Maashorst tegen zullen komen, is de luiaard. Het is mooi om te zien hoe de natuur in elkaar loopt. De luiaard beschikt over een gespecialiseerde maag uit meerdere delen, speciaal om taaie bladeren te verteren. Het gewicht van de maaginhoud kan wel één derde van zijn lichaamsgewicht bedragen. Omdat het verteringsproces zo traag gaat, moet de luiaard ook niet zo vaak poepen en plassen. Gemiddeld ontlast hij zich één keer per week. Dat is voor hem dan ook de enige reden om uit zijn boom naar beneden te klauteren. Dit is dan ook gelijk het gevaarlijkste uitstapje van de week, zo langzaam ben je natuurlijk een makkelijke prooi. Maar luiaardpoep is ook een goede plek om eitjes in te leggen voor motten. De mottenlarven eten de poep en wanneer ze zijn verpopt, vliegen ze naar de luiaard om zich in zijn vacht voort te planten. Wat levert dat de luiaard op? Dode motten in zijn vacht zijn een voedingstof voor de algen die er ook wonen. Die geven het beest een groene schutkleur. Bovendien dienen de algen als een vetrijke voedingsbron voor de luiaard. Ja, poep is echt leven. Helaas geldt dit niet voor luiers.

Ria Smits

Met dank aan Adriëtte van der Wijst voor de foto's.

Poep

en zijn sleutelrol in de natuur

Poep is een onmisbare schakel in de kringloop van het leven. Honderden soorten planten en dieren zijn er direct van afhankelijk. Met jaarrondbegrazing komen de larven ook de winter door. Maar als runderen of paarden met medicijnen zijn behandeld, dan is dat zeer nadelig voor de insecten en bodemdieren die hun mest verwerken en beschikbaar maken voor planten.

